НОВАЯ ДАРОГА

NEUER WEG

Preis 20 Pf. — Weißruthenische Wochenzeitung für den Bezirk Bialystok — Цана 20 фнг.

Беларуская тыднёвая газэта на Беластоцкую Акругу

Адрас рэдакцыі: Bialystok, Langgasse 16. Тэл. 1020, Банкконто Гарадзкая Каса Ашчаднасьці 700. Цана абвестак паводле тарыфу № 1.

№ 25. (111) — Беласток, 18 чэрвеня 1944 — Год выданьня III.

Спакой і праца

Доўгачаканая інвазія англа-амэрыканскіх плютакратаў на захадзе Эўропы, нарэшце, пачалася. Надзеі падпальшчыкаў вайны лёгкай ступой увайсьці ў Эўропу ня збыліся. Яны спадзяваліся дзякуючы сваёй перавазе ў людзкім і ваенным матарыяле лёгка зламаць супраціў нямецкага жаўнера, які ўжо пяты год вядзе запятае змаганьне па вялізарных прасторах Эўропы супроць сусьветнага жыдоўства. Але міжнародныя спэкулянты людзкой крыві моцна памыліліся. Нямецкі жаўнер з нясдабнучай сілаў і рашучасьцю спаткаў ворага і наносіць яму сьмяротныя ўдары. **Уже на працягу першых дзён інвазіі некалькі кілямэтраў пабярэжжа, за якое ворагу ўдалося ўчапіцца, было ўсеяна дзесяткамі тысяч трупаў і масай зьнішчанага ваеннага матрыялу. Нават ваенныя карэспандэнты плютакратаў апавядаюць аб надзвычайна цяжкіх стратах. Спатканьне, якое згатаваў ворагу нямецкі жаўнер, было, як пішуць гэтыя карэспандэнты, сапраўдным пеклам, якога яны яшчэ ніколі ня бачылі. У сувязі з гэтымі стратамі нават брахлівы Чэрчыль зьвесіў нос і гаворыць адкрыта, што «нас чакаюць вельмі цяжкія часы».**

Сапраўды, плютакратаў чакаюць вельмі цяжкія часы. Чэрчыль тут не памыліўся. Гэтая ваенная чаўпня, якую пачалі Чэрчыль і Рузвэльт, скончыцца для іх невясёла. Нямецкі жаўнер парупіцца ўжо аб тым, каб гэты насьлеўшы вераг выцушыць аканчальна і гэтым разьвязаць пытаньне вайны на Захадзе. **Таму нямецкае ваеннае камандаваньне расцэньвае інвазію, як этап, прысьпяшаючы разьвязку вайны. Нямецкае ваеннае камандаваньне было належна прыгатавана да інвазіі і прадугледзіла ўсе неабходныя мерапрыемствы, каб нанесьці ворагу зьнішчальны ўдар і гэтым самым вырашыць яе ход на сваю карысьць.**

Спадзяваньні плютакратаў на прыхільнае спатканьне іх францускім насельніцтвам таксама не апраўдаліся. Французы ніколі не забудуць тысячаў ахвяраў, якія былі ім спрычынены тэрарыстычнымі налётамі англа-амэрыканцаў. Ува ўсёй Францыі адбываюцца масавыя маніфэстацыі, на якіх французы рашуча выступаюць супроць плютакратаў і іх замераў захапіць пад жыдоўскае панаваньне іх бацькаўшчыну. У абшарах, дзе адбываюцца баі, францускае насельніцтва дзейна дапамагае нямецкай арміі і захоўваецца з спакоем і павагай.

Распачатая інвазія ажывіла варожыя элемэнты і ў нас. **Розныя шаптуны, якія мараць аб павароце старых парадкаў, пачалі ізноў сваю юдавую работу. Яны думаюць, што цяпер, калі пачалася інвазія, вельмі добра можна туманіць людзей. Паціраючы паціхеньку рукі ад радасьці, яны стараюцца ўсялякімі спосабамі ашукаць беларуса і схіліць яго на свой бок. Яны стараюцца пасеяць трывогу і паніку сярод насельніцтва, адарваць яго ад спакойнай творчай працы, каб гэтым дапамагаць ворагу. Нагаворамі і тэрорам яны імкнуцца дапамагаць нашым ворагам ізноў закабаліць нас у няволю.**

Толькі-ж гэтыя варожыя элемэнты памыляюцца і ў гэтым выпадку. Яны забываюцца, што беларус сягоньня ўжо ня той, якім ён быў за часоў іх панаваньня. Беларус ужо вызваліўся ад іх матарыяльнай і духовай няволі і цьвёрда стаў на шлях свайго культурна-нацыянальнага вызваленьня, прыймаючы актыўны ўдзел у будаваньні справядлівага ладу ў Новай Эўропе. Мы ведаем, што новы парадак, які забясьпеч**вае нашаму беларускаму народу волю і самастойнасьць, здабываецца галоўным чынам цаной крыві і геройчных высілкаў нямецкага жаўнера і работніка. Разьбіць ланцугі нашай няволі дапамог нам таксама толькі нямецкі жаўнер. Гэта добра ведае беларускі народ. Ён добра ведае, што толькі Нямеччына можа аканчальна зьнішчыць сілы, якія нясьлі і нясуць нам няволю. Але мала гэта толькі ведаць. Трэба актыўна працаваць і змагацца за сваё існаваньне, бо гэты ўдзел у вялікай сусьветнай барацьбе вырашыць наш лёс. Перамога Нямеччыны — гэта перамога і беларускага народу. Таму беларускі народ ад самага пачатку гэтага сусьветнага змаганьня дакладна ведаў, дзе яго месца і з кім ён мае ісьці.**

Пасьля таго, як былі разьбіты аковы нашае няволі, шчырыя сыны беларускага народу адразу ўзяліся за актыўную працу над узмацненьнем агульнаэўрапэйскага фронту барацьбы супроць міжнародных ашуканцаў і адраджэньня нашай многапакутнай Бацькаўшчыны. Крывёй і працай беларус таксама складае сягоньня ахвяру ў змаганьні за сваю волю і нацыянальную свабоду. Тысячы найлепшых сыноў нашага народу з вінтоўкай у руках змагаюцца супроць усялякіх ворагаў новага парадку. Мільёны нашых сялян і работнікаў сваёй самаахвярнай працай забясьпечваюць матарыяльныя і ваенныя патрэбы. Толькі змагаючыся ў агульнаэўрапэйскім фронце, беларусы змогуць асягнуць сваю мэту.

Большасьць беларусоў сягоньня ўжо дасканальна ведае, што гэта адзіны наш шлях, па якім мы прыдзем да нашае нацыянальнае незалежнасьці. Кожны, хто-б прабаваў зьвярнуць нас з гэтага шляху, зьяўляецца нашым ворагам і спаткаецца з нашым рашучым адпорам. Гэтымі ворагамі і зьяўляюцца розныя шаптуны, якія вядуць варожую прапаганду сярод беларусоў.

Беларусы, маючы за сабой цяжкі і горкі досьлед польскае і бальшавіцкае няволі, ніколі не паддадуцца салодкім нашэптам сваіх заклятых ворагаў. Беларус ня хоча, каб ізноў калечылі яго душу, змушалі мяняць веру, адбіралі родную мову, зьмянялі цэрквы ў касьцёлы, зьдзекаваліся над нашай культурай, нашымі звычаямі. Беларус ня хоча калхозаў, ня хоча жыдоўска-бальшавіцкага зьдзеку, русыфікацыі і таго-ж зьдзеку над сваёй душой. Беларус хоча жыць самастойна і свабодна! Аб гэтым ужо добра ведаюць нашыя ворагі з усходу і захаду. Таму яны кідаюцца на розныя хітрыкі і хочуць цяпер ашуканствам і тэрорам адвярнуць беларусоў ад упорнага змаганьня за свае акрэсьленыя нацыянальныя ідэалы. Вельмі магчыма, што ў хуткім часе гэтая варожая прапаганда яшчэ больш узмоцніцца, што варожая агітацыя будзе прабаваць іграць на іншых скрыпачках. Але беларусы Беласточчыны адкажуць на гэтую прапаганду яшчэ больш зацятай працай і змаганьнем.

[С]пакой і праца! — вось адказ гэтым ваў[...] вечай с[...]

ЗАЛУЖНЫ.

ПЕРШЫЯ ЗДАБЫТЫЯ ІНВАЗЫЙНЫЯ ГРОШЫ

У ангельскіх палонных знойдзены цэлыя пачкі зусім новых грошаў, якія былі надрукаваныя у ЗША і мелі выклікаць у Францыі інфляцыю. На здымку: пяціфранкоўка з французкім трохколерным сьцягам на ружовым фоне на адным боку, з азначэньнем вартасьці нумарамі і словамі «выдадзена ў Францыі, сэрыя з 1944 году»— на другім.

—o—

Чунгінскі гэнэрал перашоў да нанкінскіх аддзелаў

Яшчэ адзін чунгкінскі гэнэрал, Вэй-Фонг Лёу перайшоў на старану нацыянальнай кітайскай арміі разам з 4500 падлягаючымі яму жаўнерамі і афіцэрамі. Гэнэрал Вэй быў адным з камандуючых у першай вайсковай зоне Чунгкінгу.

За лёс Эўропы

Слаўны датскі пісьменьнік Кнут Гамсун сказаў наступнае адносна распачаўшайся ў Эўропе інвазіі:

«Мы чакалі месяцы, мы чакалі гады. У канцы наступіла гэта доўгачаканая высадка ў Эўропе. Як і трэба было спадзявацца, яна распачлася з вялікай сілай, але Нямеччына прыгатавала добры адпор.

Таксама, як усходні фронт не прарваны да сягоньняшняга дня, таксама непахісна будзе стаяць і заходні фронт да самага канца.

Гэта ня ёсьць толькі мара і нашае жаданьне. Вырашаецца лёс Эўропы, ейнае жыцьцё або сьмерць.

Але Эўропа выбярэ жыцьцё.

У гэтых днях, калі англа-амэрыканцы сеюць сьмерць і зьнішчэньне, немцы — варта Эўропы — будуць трымаць ратунак у сваіх руках ад першай хвіліны.

Непарадкі ў Судане

У Судане дайшло да непарадкаў і паўстанцкага руху. У сутычках паміж паўстанцамі і паліцыяй над ракой Дандар забіты заступнік шэфа паліцыі і шмат паліцэйскіх урадоўцаў.

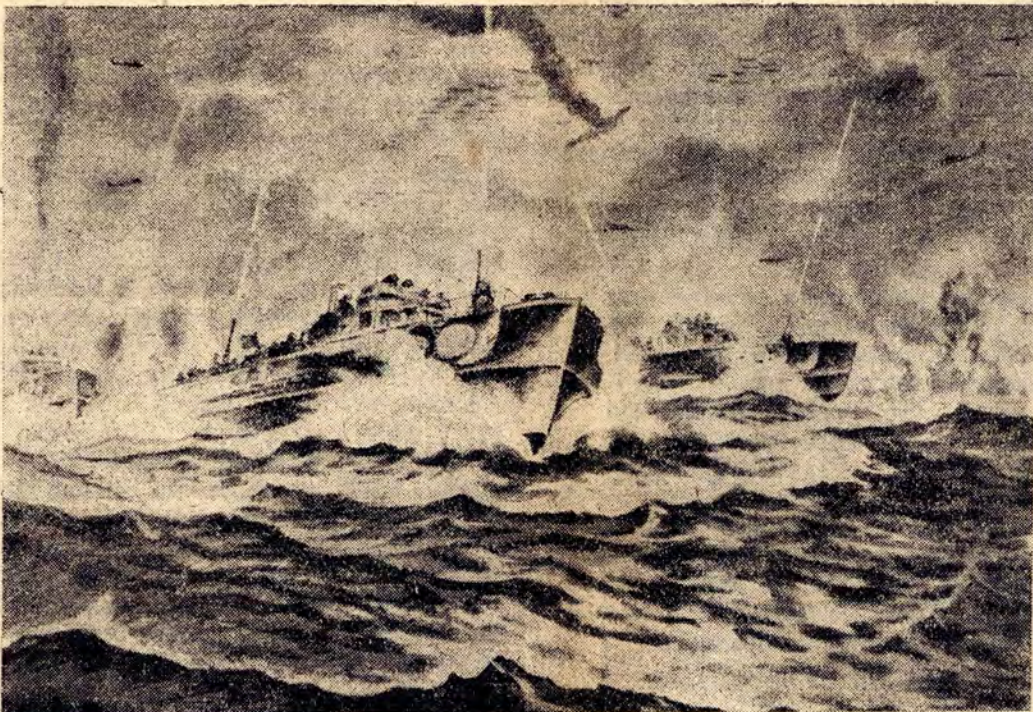
Вайна

Цяжкія заўзятыя баі ў паўночнай Францыі, на Нармандзкім паўвостраве, прадаўжаюцца далей. Вялізарныя страты ў людзкім і ваенным матарыяле, якія вораг панёс дасюль, спрычыніліся да таго, што ён пакуль-што не прабуе высаджваць новыя сілы, а імкнецца толькі за кожную цану стварыць базу, ці апорныя пункты для сваіх высаджаных аддзелаў. Перадусім вораг стараецца здабыць для сябе порт на Нармандзкім пабярэжжы. Пад увагу тут прыходзіць перадусім порт Шэрбург. Без нейкага порту вясьці далей тут вайну амаль немагчыма, бо кожны дзень неабходна давясьці вялікую колькасьць харчоў і амуніцыі. Тымчасам Нармандзкае пабярэжжа вельмі недаступнае для караблёў, бо пануючы тут прыліў і адліў мора вытварае розьніцу ў 11 мэтраў вышыні вады. Гэтым між іншым высьвятляецца таксама вялікая страта ворага ў ваенных, транспартных караблёх і дэсантных лодках. Гэтым таксама высьвятляецца заўзятасьць баёў. Паводле слоў аднаго амэрыканскага маёра яны мусяць прыблізна кожныя 2,5 км. занятага пабярэжжа аплаціць 1500 трупамі сваіх жаўнераў. Толькі за першыя тры дні баёў яны страцілі тут 200 танкаў і наагул кожны дзень трацяць каля 100 самалётаў.

Аднак, як было зазначана, вораг мусіць, хаця-б і цаной найбольшых ахвяраў, здабыць тут базу для сваіх апэрацыяў. Аб далейшай, большай хвалі наступу, ня маючы партоў, вораг пакуль што ня можа думаць. Таму яго высілкі праўдападобна пойдуць цяпер у напрамку здабыцьця Шэрбургу. Вораг спачатку высадзіў вялікую колькасьць паветраных аддзелаў у тылох узмоцненьняў, спадзяючыся такім чынам злучыцца з імі з пабярэжжа і заняць адразу ўвесь паўвостраў. Але гэтыя ўнутраныя аддзелы былі амаль да рэшты вынішчаны. Таму вораг мусіць цяпер выбудаваць поўную лінію фронту выключна ад пабярэжжа, каб вясьці далейшы наступ.

Гэты наступ пакуль што напраўлены на Кэн і ваколіцы на захад ад Вайё. На ўсходзе яго праводзяць ангельцы, а на захадзе пера-

(Працяг на 2-й бачыне).

ХУТКАБЕЖНЫЯ ЛОДКІ ЗМАГАЮЦЦА З ІНВАЗЫЙНЫМ ФЛЁТАМ.

Нямецкія хуткабежныя лодкі затапілі два варожыя высадачныя караблі на 4000 БРТ і пашкодзілі іншыя паплавы, абараняючыся аднachасова ад моцных паветраных налётаў ворага.

Вайна

(Працяг з 1-й бачыны).

важна — амэрыканцы. У бліжэйшых днёх вораг будзе магчыма старацца правясьці свой наступ у раёне Карэнтану на Шэрбург. Гэтыя замеры ворага, аднак спаткаюцца з адпаведным адпорам абаронцаў. Таму трэба лічыцца з тым, што бaі на Нармандзкім паўвостраве прымуць у бліжэйшых днёх яшчэ болей цяжкі і заўзяты характар.

Ад 6-га чэрвеня нямецкія ваенна-марскія і паветраныя сілы, а таксама пабярэжная артылерыя зьнішчылі, або затапілі: адзін баявы карабель, 6 крэйсараў, 12 зьнішчальнікаў, 8 хуткабежных лодак, 27 вялікіх транспартных караблёў і фрахтараў, 1 пасажырскі карабель на 9.000 БРТ, 10 спэцыяльных грузавых караблёў з танкамі на 31.500 БРТ і вялікую колькасьць меншых дэсантных лодак. Акрамя таго яшчэ болей крэйсараў, зьнішчальнікаў, хуткабежных лодак, транспартных і дэсантных караблёў і лодак было старпэдавана і цяжка пашкоджана.

Нічога дзіўнага, што як паведамляюць плютакратычныя карэспандэнты, Чэрчыль і ўсё англа-амэрыканскае грамадзянства наогул настроена вельмі пэсымістычна, г. зн. — дрэнна і спадзяецца яшчэ горшых рэчаў. Бязумоўна, радавацца няма чаго. Радавацца гэтаму масаваму забіваньню людзей і нішчэньню караблёў і іншага ваеннага матарыялу можа толькі бацюшка Сталін. Але невядома як доўга.

У Італіі прадаўжаюцца таксама заўзятыя баі, асабліва ўздоўж пабярэжжа Тыронскага мора і каля возера Больззн. Пасьля цяжкіх баёў ворагу ўдалося здабыць па абодвых баках гэтага возера невялікі абшар. Спробы ворага перайсьці раку Тыбр былі адбітыя з вялікімі для яго стратамі. Вораг прабаваў таксама некалькі разоў наступаць па абодвых баках возера Віко, аднак, бяз ніякага посьпеху. Горад Тарквінія быў пакінуты нямецкімі аддзеламі. На захад ад Тыбру вялікія варожыя сілы з дапамогаю танкаў здцясьнілі назад передавыя нямецкія аддзелы і ўвайшлі ў горад Вітэрбо. На ўсход ад Тыбру, у Сабінскіх горах, каля Гран-Зассо, дзякуючы зьнішчэньню дарог і затрымоўваньню нямецкімі запаснымі аддзеламі, вораг вельмі асьцярожна пасоўваецца наперад. Таксама вельмі памалу наступае вораг у цэнтральных Апэнінах і Абруцкіх горах. Нямецкія баявыя самалёты збамбардавалі порт у Нэттуно і цяжка пашкодзілі прыгэтым 6 варожых караблёў.

На Ўсходнім фронце не адбылося ніякіх паважнейшых ваенных дзеяньняў. Толькі на паўночны ўсход ад Яссаў і ў падножжы Карпатаў, а таксама на паўдзённы ўсход ад Остраву бальшавікі прабавалі пераходзіць у контр-атакі. Усе гэтыя спробы былі з вялікімі для іх крывавымі стратамі поўнасьцю адбітыя. На паўдзённы ўсход ад Нарвы бальшавікі прабавалі на некалькі хмясцох адначасна наступаць. Усе іх атакі і тут таксама з вялікімі для іх стратамі былі поўнасьцю адбытыя. На паўночны захад ад Тарнопалю дайшло да мясцовых баёў. Нямецкія аддзелы зьнішчылі прыгэтым 1 савецкі батальён і 1 процітанкавы полк.

Ужо другі тыдзень бальшавікі наступаюць у Карэліі. Гэты свой наступ яны распачалі пасьля таго, калі ім не ўдалося запанаваць у Балтыцкім і Белым моры пасьля іх няўдачных наступаў у Мурманску і Нарве, асабліва пасьля таго, калі ім не ўдалося абмануць фінаў сваімі прапановамі аб перамір'і. Той факт, што фінскае лятунства і процілятунская артылерыя зьбілі тут на працягу толькі двух дзён 60 бальшавіцкіх самалётаў гаворыць аб тым, якую вялікую масу ваеннага матарыялу кінулі бальшавікі ў гэты бой. З другога боку, той факт, што фіны ня страцілі прыгэтым ані аднаго самалёту, гаворыць аб перавазе фінаў у гэтых баёх над бальшавікамі.

Нямецкае баявое лятунства цяжка збамбардавала далей жалезна-дарожныя вузлавыя станцыі і транспарты войскаў у Казаціне, Фаставе і ў Кіяве-Дарніцы. Жалезна-дарожныя ўладжаньні былі цяжка пашкоджаны, а склады ваенных матарыялаў — зьнішчаны.

Англа-амэрыканскае лятунства прабавала бамбардаваць румынска-балгарскія гарады. Прыгэтым было зьбіта 18 варожых самалётаў. Акрамя таго, яно праводзіла далей свае тэрарыстычныя налёты на гарады Нямеччыны. Шкоды ў жыльлёвых памешканьнях і страт сярод насельніцтва былі спрычынены ў Бэрліне, Мюнхэне, Рэклінггаўзэне і Эссэне. Прыгэтым было зьбіта 104 варожых самалётаў, у большасьці 4-х маторных бамбавікоў.

Нямецкае баявое лятунства цяжка збамбардавала ваенна-важныя аб'екты ў паўдзённа-усходняй Англіі.

Ад сэпаратыстаў да адраджэнцаў

(Заканчэньне).

Да прыкладу «Шляхціч Завальня» Баршчэўскага, хоць і напісаны папольску, аднак па духу зьяўляецца наскрозь беларускім творам. Чытаючы яго, здаецца, што гэта не арыгінал, а пераклад з беларускага. Тое-ж можна сказаць аб творах тых беларускіх пісьменьнікаў, што пісалі выключна папольску, як напрыклад, «Пан Ян із Сьвіслачы» (1821) Яна Ходзькі (1795—1847) ды творы з жыцьця беларускае шляхты Ігната Ходзькі (1795—1861). У іх няма нічога польскага апрача мовы. Можа сяньня гэта гучыць парадаксальна, але ў свой час было зьявішчам зразумелым.

Пісьменьнікі і дзеячы Вярыгоўскага гуртка, як сьведчыць Кіркар, палка любяць сваю Беларусь, любяць апісваць і апяваць усё, што сваё, роднае. А папольску пішуць для кавалка хлеба (аб Сыракомлі). Іх рэгіяналізм не зьяўляецца трывалым, выпрацаваўшымся сьветапаглядам, а толькі першым этапам у працэсе нацыянальнага асьведамленьня. У далейшым сваім разьвіцьці адны хутка пазбываюцца рэгіяналізму, іншыя трываюць з гэтым даўжэй. Але яны сьвядомыя беларусы, а польскасьць для іх — паняцьце абагульняючае, зьвязанае з традыцыяй Рэчы Паспалітай—дзяржавы «абодвух панств і нацыяў». Яны будзяць у народзе нацыянальную сьведамасьць не пад уплывам абстракцыйнай ідэі, выклікнай падмухам раматызму, а з неабходнасьці бараніцца ад маскоўскай заборчасьці. Гэтая-ж неабходасьць надае руху пілёнафільскую арыентацыю.

Гэтак сама нельга называць маскоўска-беларускімі тых пісьменьнікаў, якія пасьпелі ўпоўнасьці пад уплывы расейскай культуры і пісалі аб Беларусі парасейску, як Іван Насовіч (1788 — 1877) і Павал Шпілеўскі (1827 — 1861). У іх разьвіцьцё нацыянальнай сьведамасьці гэтаксама затрымліваецца на рэгіяналізме. І яны паняцьце беларускасьці неяк зьмяшчаюць у абагульняючых рамках «рускасьці» ці «усходняга славянства». Але яны ня загубілі яшчэ беларускага духу і сувязі з народам. Гэта вылучае іх з раду «тоже б[illegible]русских» пісьменьнікаў, што сьведама п[illegible]ілі адраджэнскай справе. Шпілеўскі нават [illegible]ывае белар[illegible] крывічамі, як і некатор[illegible] [illegible]сьменьнікі В[illegible]гоўскага гуртка, у якім [illegible]ілася, разьві[illegible]ся і дасьпела адраджэнс[illegible] думка, пакуль не знайшла свайго афармлен[illegible] ў прамове Фр. Багушэвіча.

Гэта-ж першыя нашыя пісьменьнікі пачалі складаць беларускія песьні і пусьцілі ў народ, «каб ня толькі ня страціў наперш мову сваю, так, як, той чалавек, прад сканаьнем, каторыму мову займе, а потым і зусім не памерлі». Гэта-ж Дарэўскі і Марцінкевіч пачалі працу над адраджэньнем беларускай літаратурнай мовы. Гэта-ж яны сваімі перакладамі «Пана Тадэуша» і «Канрада Валенрода» давялі, «што мова наша ёсьць такая-ж людзкая і панская, як і французская, альбо нямецкая, альбо і іншая якая». Гэта дзякуючы працам Адама Кіркара (1818—1886) даведаўся Багушэвіч аб «старых паперах» «па трыста гадоў таму пісаных вялікімі панамі, а нашай мовай чысьцюсенькай», бо іншыя гісторыяграфы называлі гэтую мову «рускай».

Дык ня «польска-беларускія» яны пісьменьнікі ці якія іншыя, а піянэры беларускага адраджэньня, першапачатнікі беларускай адраджэнскай літартуры.

Пасьля паўстаньня 1863 году Дарэўскага-Вярыгу саслалі ў Сібір, дзе ён і памёр у 1884 годзе. Запачаткаваная ім праца аслабла ў выніку цяжкіх рэпрэсыяў, але паасобныя ўдзельнікі ягонага гуртка (Марцінкевіч, Кіркар) працуюць далей на беларускай ніве і пераказваюць традыцыі адраджэнскай думкі малодшаму пакаленьню пісьменьнікаў.

Сярод іх, апрача Францішка Багушэвіча (1840—1900), пішуць пабеларуску Ян Няслухоўскі (Лучына 1851—1897), Альгерд Абуховіч (1840—1905), Фэлікс Тапчэўскі (Хвалька з Рукшаніц), Адам Гурыновіч (1869—1894), Аляксандчар Ельскі (1834—1916) ды іншыя.

На іх літаратурнай спадчыне, асабліва на прадмове Багушэвічаўскай «Беларускай Дудкі» асьведаміліся пісьменьнікі і дзеячы нашаніўскага пакаленьня, а жывым зьвязваючым злучывам паміж піянэрамі адраджэньня і нашаніўцамі зьяўляецца праф. Браніслаў Эпімах-Шыпіла, сучасьнік Багушэвіча, які на пачатку XX ст. распачаў беларускую асьведамляючую працу сярод студэнтаў-беларусаў у Пецербурзе.

Дык калі разглядаць нашую новую (адраджэнскую) літаратуру ў пэрспэктыве гісторыі разьвіцьця адраджэнска-грамадзкай думкі — было-б мэтазгодна́й называць цэлую гэтую пару да пачатку XX ст. парой піянэрскай. Тым болей, што творчасьць пісьменьнікаў гэтай пары і па іншым сваім адзнакам мае шмат супольнага.

Сабор япіскапаў

Нядаўна ў Менску адбыўся сабор япіскапаў беларускае праваслаўнае аўтакефальнае царквы. На сабор прыехалі ўсе прысутныя на тэрыторыі Беларусі мітрапаліты, архіяпіскапы і япіскапы, у ліку 9 асоб. Перад пачаткам паседжаньняў сабору у мітрапалітальнай прэабражэнскай царкве быў адслужаны ўрачысты малебен, на якім прысутнічалі ўсе ўдзельнікі сабору, шмат духавенства, прадстаўнікі ўладаў, Беларуская Цэнтральная Рада на чале з Прэзыдэнтам сп. Р. Астроўскім і шмат вернікаў. Пасьля малебну Прэзыдэнт Беларускае Цэнтральнае рады сп. Р. Астроўскі ў памешканьні Рады ў прысутнасьці сябраў і намесьнікаў Рады, прывітаў усіх архіпастыраў гарачаю прамоваю, у якой падчыркнуў вялізарнае значэньне для беларускае праваслаўнае царквы сабору япіскапаў, які ўпяршыню ў гісторыі Беларусі сабраўся ў так вялікай колькасьці ўдзельнікаў, падчыркнуў тую вялікую ролю, якую праваслаўная царква адыгрывала дагэтуль і павінна адыгрываць далей у жыцьці беларускага народу, указаў на неабходнасьць правядзеньня ў жыцьцё шэрагу мерапрыемстваў для падняцьця аўтарытэту царквы і яе іерархаў, і пажадаў сабору памыснай працы. На прамову сп. Прэзыдэнта адказаў высокапраасьвячэньнейшы Філафей, архіяпіскап магілёўскі і мсьціслаўскі, выказваючы сп. Прэзыдэнту ад імя удзельнікаў сабору шчырую падзяку за апеку і прыхільнасьць у справах царквы. Сабор япіскапаў, які трываў ад 12 да 22 траўня, прызнаў першаіерарху беларускае праваслаўнае царквы мітрапаліту Панцеляймону тытул «Яго Блажэнства» з прывілеяй праднясеньня крыжа, прыняў у юрысдыкцыю беларускае праваслаўнае царквы эпархіі пінскую і палескую на чале з высокапрэасьвяшчэнейшым мітрапалітам Аляксандрам, а таксама берасьцейскую на чале з прэасьвяшчэньнейшым япіскапам Іоаннам. Гэтыя епархіі дагэтуль палежалі да ўкраінскае аўтакефальнае царквы. Далей сабор япіскапаў увёў неабходныя зьмены ў статуце беларускае праваслаўнае аўтакефальнае царквы, апрацаваў пасланьне да вернікаў, што да сучаснага гістарычнага мамэнту і абгаварыў розныя бягучыя справы, як адчыненьне духоўных сэмінарыяў у Менску і Навагрaдку, выдаваньне рэлігійнага часапісу і іншыя справы.

ЗАМАХ НА ГЭНЭРАЛА ЛЕССЕ

Пасьля замаху на б. італьянскага кронпрынца Умбэрто, здарыўся замах на гэнэрала англа-амаэрыканскай інвазійнай арміі, што сьведчыць аб узмацненьні нацыянал-палітычнага фронту у акупаванай ворагам Італіі. У супроцілегласьць таму, што англа-амэрыканцы распаўсюджвалі зьвесткі аб радасным прыёме іхніх акупацыйных войскаў у Рыме, радыёстанцыя ў Сярэдняй Італіі, паведамляе аб утварэньні ў Рыме італьянскай [illegible]шыстаўскай групы супроцьдзейнічаньня, якая зрабіла ўваходзячым ангельскім і амэрыканскім войскам шмат труднасьцяў і шкодаў. Замах на гэнэрала Лессе, які астаўся ў жывых, спрычыніў сьмерць некалькіх афіцэраў з ягонае сьвіты. Замах прыпісваецца таксама фашыстоўскай групе.

З УСЯГО СЬВЕТУ

✦ Паводле паведамленьня бэйрутскай радыёстанцыі, у Дамаску ізноў распачаліся непарадкі. На вуліцах гораду шмат вайсковых патрулёў, ёсьць забітыя і раненыя.

✦ У паўдзённым італьянскім вайсковым порце Тарэнт, кожны дзень маюць месца бойкі паміж англа-амэрыканскімі акупацыйнымі аддзеламі і былымі сябрамі 10 італьянскай флётыльлі хуткабежных лодак, якая знаходзілася ў Тарэнце.

✦ На паседжаньні дырэктароў літоўскіх гімназій, настаўніцкіх сэмінарый і спэцыяльных школаў было вырашана, вызначыць 16-ці і 17-ці гадовых вучняў дапаможнікамі паветранага флёту на працяг 8-мі месяцаў, па прыкладу Нямеччыны.

✦ Гішпанская крымінальная паліцыя арыштавала ў Валенцыі вялікую банду, якая прызналася ў тым, што пры дапамозе іншых элемэнтаў сфальшавала карткі на бэнзыну на больш за 25.000 літраў і распрадала іх у гішпанскіх правінцыях.

✦ Як паведамляюць з Каіру, у Эгіпце ўдалося выгадаваць пасьля доўгіх спробаў расьліну каучуку.

Насеньне прывезена з Амэрыкі.

✦ Ангельцы страцілі разам са зьнішчальнікам «Ляфорэй» 179 асобаў залогі, а з крэйсараў «Спартан» 66 — маракоў.

Як паведамляе агенцтва Рэйтэр з Нью Дэлі, брытанска-індускі ўрад утварыў спэцыяльную камісію, якая мае заняцца дасьледаваньнем голаду ў Бэнгалі. Куды разумнейшым і больш скуткоўным была-бы дастаўка харчоў у галадаючыя раёны.

Масква баіцца ўласнай моладзі

Радыкальны паварот у бальшавіцкім выхаваньні моладзі, як прымета заняпаду

Шмат фактаў «эвалюцыі» бальшавізмуназіралі мы да гэтага часу. Асабліва багатай зрабілася «эвалюцыйная» практыка у часе вайны. Трэба, аднак адрозьніваць два гатункі хамэлеонства бальшавікоў. Прынамсі, адным з апошніх фактаў былі зьмены некаторых параграфаў «сонечнай» канстытуцыі, паводле якіх савецкія рэспублікі у справах вайсковых і замежных зрабіліся, быццам зусім незалежнымі і самастойнымі ад агульнага бальшавіцкага цэнтру ў Маскве. Гэтая «незалежнасьць» дайшла да таго, што ў сталіцах замежных дзяржаваў зьявіліся нават асобныя прадстаўнікі ад усіх савецкіх рэспублікаў, лік савецкіх дыплёматаў павялічыўся у 16 разоў. Магчыма знойдзецца па сьвеце які-небудзь жыхар Вогненае Зямлі, або чукча з узьбярэжжаў Паўночнага акіяну, які паверыць, што Узбэкская, або Армянская рэспубліка могуць цяпер незалежна пачаць перагаворы аб опыненьні вайны, або, наадварот, могуць абвясьціць вайну Турэччыне. Гэтая папяровая незалежнасьць патрэбна была Сталіну, й ягонай хэўры выключна для таго, каб паказаць народам Эўропы сваю дэмакратычнасьць, каб зловіць які даверлівы народ на гэтую «прынаду незалежнасьці». Карацей кажучы, гэта быў чарговы манэўр бальшавізму, які праводзіўся з мэтай пусьціць у вочы заходнім дэмакрацыям пыл, каб пад пылавой заслонай працягваць сваю далейшую дзейнасьць па раздзьмухваньню сусьветнае рэвалюцыі.

Сяньня мы зьяўляемся сьведкамі новага эвалюцыйнага манэўру бальшавікоў, які грунтуецца аднак, на зусім іншых падставах і належыць да іншага гатунку. Маскоўская «Праўда» у нумары ад 13.4.44 прысьвячае перадавы артыкул павароту ў справе выхаваньня й навучаньня савецкае моладзі. У ім прыводзяцца вытрымкі з найсьвяжэйшае пастановы пленуму ЦК Камсамолу па гэтаму пытаньню.

«Савецкая школа перажывае новы этап у сваім разьвіцьці. Праводзяцца ў жыцьцё новыя мерапрыемствы, якія палепшаць вучобу і выхаваньне вучняў. Падзел школ на мужчынскія і жаночыя ... Навучэньне ад сямігадовага ўзросту, пяцібальная сыстэма адзнакаў ... Вайсковая надрыхтоўка вучняў ... Цьвёрдыя правілы для вучняў. Усе гэтыя мерапрыемствы павінны ўзьняць школу на новую нябывалую вышыню».

Чым выклікана гэтая эвалюцыя у школьным жыцьці? Чым выклікаены, прынамсі, пераход да падзеленага навучаньня хлопцаў і дзяўчат? Калі ў першыя гады рэвалюцыі бальшавікі сагналі ў кучу мужчынскія і жаночыя школы, дык яны ставілі, быццам, за мэту правільнае радавое выхаваньне моладзі. На справе-ж пры адсутнасьці усякай маралі без усялякіх стрымліваючых асноваў моладзь хутка ішла па шляху маральнага заняпаду. Разбэшчанасьць ад маладых гадоў прывяла да поўнага разбураньня савецкае сям'і, што бальшавікі багаслаўлялі. Цяпер-жа ў гады надзвычайнага вайсковага палажэньня крэмлёўскія кіраўнікі ўбачылі, што моладзь ня толькі выйшла з падпарадкаваньня сваім бацьком, старэйшым, але больш таго, выходзіць таксама з пад кіраўніцтва пастаўленага самымі бальшавікамі правадыра моладзі — камсамолу. Таму і хапаюцца яны, як топельнікі за саломінку, за новыя цьвёрдыя правілы ў школе, за падзельнае навучаньне і г. д. Усімі сродкамі бальшавікі хочуць утрымаць моладзь у сваіх руках.

(Працяг у наступным нумары).

З БЕЛАРУСКАГА ЖЫЦЬЦЯ

ВАЎКАВЫСК

З КАНЦЭРТНАГА ҐУРНЭ БЕЛАРУСКАГА ХОРУ ПА ВАЎКАВЫСКІМ ПАВЕЦЕ

Ваўкавыск 26.5.1944 г. Канцэртная саля даволі вялікая, перапоўненая публікай, колькасьць прысутных да 450 асобаў. Канцэрт прахадзіў з вялікім посьпехам. Прысутныя спатыкалі шчырымі воплескамі кожны нумар канцэрту. На канцэрце быў прысутны Ваўкавыскі Ляндрат і шмат прадстаўнікоў нямецкай улады.

РОСЬ

Рось, 27.5.1944. Канцэрт ладзіўся ў салі кіно цэмэнтнай фабрыкі ў Красным Сяле, 2 кілямэтры ад м. Росі. Невялікая саля кіна на краі перапоўненая слухачамі, якіх налічвалася 215 асоб. Усе прысутныя задаволеныя з праграмы і выканаўцаў канцэрту. З адміністрацыйных уладаў былі прысутныя амтскамісар, паліцыя і прадстаўнікі войска, апошнія асабліва складалі шчырую падзяку для кіраўніцтва Хору за арганізацыю і выкананьне канцэрту.

МОСТЫ

Мосты, 28.-29.5.1944. Канцэрты адбываліся ў салі кіно фанернай фабрыкі, абодва канцэрты прайшлі вельмі добра. Публіка з захапленьнем вітала кожную частку канцэрту, а асабліва выступленьне салістак А. Усьпіповіч і В. Мілёнушкінай. Прысутных было 486 асоб.

СУХМЕНЕ

Недалёка ад Ідурскае шасы ў 15 кілёмэтрах ад Горадні ў вельмі прыгожай ваколіцы знаходзіцца вёска Сухмене. Добрыя будынкі, буйная ральля і гаспадарчы дабрабыт вымоўна сьведчаць аб працавітасьці сялянства. І калі вокам кінеш далей у прасторы, дык тамтэйшы пэйзаж набірае выразнай красы, яна магутнее прысутнасьцю лясоў і зялёных лугоў. Такім чынам, побач дастатковай маемасьці жыхар Сухменаў цешыцца маляўнічымі вобразамі сваёй беларускай натуры, а ўсё гэта разам ствавае супакой у душы і радасьць жыцьця.

Г[illegible]ія нармальныя варункі штодзённага існаваньня Сухменян наступілі з прыходам нямецкае арміі, якое зволніла яго ад пагрозы прыгоннага калгаснага ярма з аднаго боку і з другога забясьпечыла яго назаўсёды ад зьдзеку польскіх паноў.

І, сапраўды, вёска Сухмене ў часе польскай акупацыі была заўсёды пад вострым кантролем польскага паліцыянта, штрафы, вобыскі і арышты былі паўсёдным зьявішчам. Асабліва адпакутавала шмат сям'я Якубецкіх, якая дала вядомага беларускага дзеяча і пэдагога Андрэя Якубецкага, сьвяткаваўшага нядаўна 25 угодкі працы на ніве адраджэньня нашай Бацькаўшчыны. Распачынаючы сваю грамадзкую дзейнасьць, А. Якубецкі прышоў у пачатку 1919 году да Беларускага Камітэту сам, ідучы за голасам свайго простага беларускага сэрца. Скромна апрануты ў кажух, бяз шумных слоў, аднак з вялікім энтузіязмам, які сьвяціўся агнём у сініх вачох яго, прасіў старшыню дапусьціць яго да працы на карысьць сярмяжнага беларускага народу. Да гэтай работы кінуўся А. Якубецкі з вялікім уздымам сваіх маладых лет. Усё кіпела кругом яго. Вёска Сухмене зрабілася цэнтрам нацыянальнага руху, які шырокімі кругамі ахапляў усё новыя і новыя вёскі, мястэчкі. Гэты чалавек рабіў цуды, ён быў даслоўна нейкім прарокам, за якім ішлі ахвярна народныя масы. Гэты піянэр беларускае справы вырас у вачох сялянства на нейкага народнага трыбуна, за якім масы пайшлі-б у вагонь і ваду.

Вось чаму А. Якубецкі быў страшны для польскага панаваньня, вось чаму ён, яго сваякі, вёска Сухмене сьцягнула на сябе кінцюры польскага паліцыянта.

І пядзіва, што А. Якубецкі змушаны быў уцякаць у Латвію, дзе ўжо 20 гадоў вядзе змаганьне за лепшую долю беларускага народу, а вёска Сухмене трапіла ў сьпісак варожых да палянізацыі вёсак.

За часоў савецкай акупацыі сумна жылося Сухменям. Вока НКВД пільна сачыла за яе жыхарамі, якія імкнуліся да сваёй культуры, да свайго нацыянальнага адраджэньня, усімі спосабамі баронячыся ад уплываў жыда-камуністаў і іхняй палітыкі.

Аднак, з прыходам нямецкае непераможнае арміі ўсё перамянілася на лепшае, людзі ізноў пачалі руплiва сачыць за разьвіцьцём беларускае справы. Лучнасьць з Аб'еднаньнем у Горадні наладжана, беларускія газэты шырока чытаюцца па хатах, традыцыя А. Якубецкага аджыла.

Народ ізноў зразумеў, што ён ёсьць беларусам і што собскімі рукамі трэба будава[illegible] нацыянальнае жыцьцё. Беларускі рух ма[illegible] нее.

Гэтая хваля беларускай сьведамасьці ворагам беларусоў ці то паляком, ці то бальшавіком не па руку. Рабіліся ўжо правакацыі з іх боку, каб ізноў прыдумаць Сухменян, аднак нямецкія ўлады справядліва ацанілі сытуацыю, ліквідуючы небясьпечны элемэнт у лясох і сярод мясцовых старонькікаў Польшчы «ад можа да можа».

Цяпер ізноў Сухмене дзейна працуюць і пільна разгортваюць працу пад узгадаваньнем сваёй беларускай нацыянальнасьці.

Бо-ж зразумела хочуць быць дастойнымі пасьлядоўцамі свайго вялікага сябры Андрэя Якубецкага.

Падарожны.

ГАНЦАВІЧЫ

АДБУДОВА ШКОЛЬНІЦТВА.

У сьнежні месяцы 1943 г. была адчынена ў Ганцавічах настаўніцкая сэмінарыя. Пасьля папярэдніх неабходных распараджэньняў Акруговага Камісара 4 прызначаныя з Менску настаўнікі з вышэйшай асьветай распачалі сваю працу. Гэтае мерапрыемства знайшло водгук і прызнаньне сярод насельніцтва.

Асаблівую пахвалу выклікала паказанае школай адчыненае гімнастычнае выступленьне.

У той час, калі беларусы, якія вядуць адбудову з дапамогай немцаў, спрыяюць рэгулярнаму наладжаньню школьных заняткаў, пасланцы Масквы пры сваіх рабаўнічых нападах паляць школы. Пад кіраўніцтвам Масквы бандыты не застанаўліваюцца нават перад забойствам настаўнікаў і настаўпіц. Ня гледзячы на цяжкасьці у гэтай акрузе, якія тлумачацца структурай яе ляндшафту з яе бясконцымі балотамі і лясамі, ўсё-ж праводзяцца рэгулярныя заняткі.

Нашыя беларускія настаўнікі і надалей аддадуць усе свае сілы для моладзі — будучыні свае краіны.

ПІНСК

Выстаўка найлепшых працаў вучняў фаховых школаў і майстэрняў гораду Пінску

У сувязі з заканчэньнем школьнага году рамесна-фаховых школаў і майстэрняў гораду Пінску, зарганізаваная невялікая выстаўка найлепшых працаў вучняў школаў і майстэр[illegible]ў, ілюструючая дасягненьні нашых маладых [illegible]месьнікаў у сваіх фахах.

НАТАЛЬЛЯ АРСЕНЬНЕВА.

Салавей

Любаму сябру — Міхасю Забэйдзе-Суміцкаму з нагоды 15-ці годзьдзя ягонае сьпявацкае дзейнасьці, прысьвячаю.

З выраем звонкім, што з ветрам плыве
Зноў ты да нас прыляцеў, салавей,
Роднаю песьняй нас песьціць.
Зноўкі твой голас хвалюе да дна
Нашыя сэрцы, як сонца й вясна,—
Госьці ў закураным месьце.
Дык засьпяваў нам, залійся вазьмі,
Як у вільготным хмызьзі салаў'і
Вечарам сінім у траўні.
Пей нам аб сонцы, што ў лозах густых
Жоўта-зялёны разгойдвае дым
Рухам павольным і плаўным.
Пей аб вясьне, што ружовы туман
Сьцеле ўваччу і па сьвеце на зман,
Пей аб тузе і уцехах.
Песьняў тваіх раззалочаны сум
Ветры па рунях сівых панясуць,
Збудзяць вясновае рэха.
І заліецца ўвесь край, загудзе,
Ажно кругі паплывуць па вадзе,
Яблыні ўздымуць завею.
Пей, салавей, хай па сьвеце гучыць:
«Слаўна ўмеюць сьпяваць крывічы,
З песьняй — іх лёс ня сьсівее!»

ЯНКА БОГДАН

*
* *

На сьвет глядзець вачыма прыгажосьці
і піць нагбом чароўнасьць мілых зьяў,
і кожны дзень у радасныя госьці
хадзіць да тых, што сэрцам пакахаў!

Жадаць нямногага—шчасьлівымі ўсіх бачыць,
у абліччы сьмех і радасьць выклікаць!
[illegible]
рабіць дабро і крыўды выбачаць!

Дазволь, жыцьцё, пражыць мне свае годы
і не таіць на дне душы абід!
Хоць шлях цяжкі, гразкі і непагодны—
Дазволь, жыцьцё, такім мне толькі быць!

Тодар Лебяда

Трагічнае жыцьцё таленавітае моладзі ў Савецкім Саюзе зьдзіўляе культурны сьвет той мужнасьцю, якая крыецца ў гэтым трагізме. З вялікай верай і незгасаючым сэрцам прайшла яна праз жудасьць цёмных начэй савецкае рэчаіснасьці. Частка гэтай моладзі марнела ў бязсільлі перад паліцэйскімі мэтадамі, панаваўшымі ў «краіне сацыялізму». Яна не магла разьвіваць свае індывідуальныя якасьці, імкненьні яе гасьлі, не знайшоўшы свайго канкрэтнага ўвасабленьня. Яе лёс быў падобны да «прэмудрых піскароў», якія ў ціне ,марачы толькі аб лепшым, канчалі свой век, калі толькі яны ня былі заўважаны зоркімі вачыма апрычнікаў Сталіна. Другая частка моладзі не магла нагадзіцца з нязноснымі ўмовамі вялізарнай турмы, устаноўленай на неабсяжных прасторах савецкай імпэрыі. У змрочнай, душнай атмасфэры гэтай турмы яна задыхалася і сьвядома імкнулася да таго, каб знайсьці выхад з пякельнасьці да сьвятла, якое зарэла перад яе вачыма недзе ў далячыні. Але колькі затое мукаў і церняў зазнала яна за гэтае спакусьлівае імкненьне да прасьвету. Адносна гэтае моладзі ў поўнай меры можна паўтарыць словы Пушкіна: «Чорт мяне надавуміў нарадзіцца ў Расеі з душой і талентам!».

Тодар Лебяда належыць якраз да гэтае другое часткі моладзі. Ён ня мог цярпець палавінчатасьці і лібэралізму. Непахіснасьць яго натуры кідалася ў вочы ўсім, хто меў тое або іншае да яго дачыненьне. За гэта ён адным спадабаўся, а для другіх зьяўляўся ворагам, непакорным чалавекам. Гэтая яго якасьць была заўважана яшчэ тады, калі ён навучаўся ў Вышэйшым Пэдагагічным Інстытуце ў горадзе Менску. Яго сувязь з аднадумцамі кваліфікавалася, як нязгода з устаноўленым парадкам, з станам рэчаў, з чмутой, якая атручвала душу кожнага сьвядомага грамадзяніна, як багэма, прадыктаваная варожай ідэалёгіяй. Тут, у інстытуце, такая група лічылася групаў люмпэнаў, галадранцаў, няздольнай прыстасавацца да калектывізму астатняй моладзі. Ад такіх люмпэнаў адміністрацыя імкнулася як-небудзь назбавіцца, каб ухіліцца ад магчымых прыкрасьцяў. Так яно і атрымалася...

У 1936 годзе, уначы, Тодара Лебяду, студэнта 4-га курсу інстытуту, арыштоўваюць сатрапы НКВД разам з групай іншых студэнтаў. У гэтую ноч абарвалася жыцьцё яго юнацкага сэрца, прагнуўшага набыць ведаў у гэтакую ноч згасьлі надзеі на шчасьлівую будучыню, якой жыў пачынаючы паэт. У мурох НКВД паэзія Тодара Лебяды атрымала іншы напрамак, але паэт не пакідаў гарэць у песеннай стыхіі. Праз год, атрымаўшы на рукі прысуд Вярхоўнага суду БССР, пакінуўшы «любыя загоны Беларусі», Тодар Лебяда, абдзёрты, з выглядам сьмяротніка, у вагонах для жывёлы, пахнучымі гноем, быў накіраваны ў далёкую Сібір. Пачуцьцё, якое авалодала душой паэта ў часе расстаньня з ўсім дарагім, блізкім і любым, добра выказаў ён у сваім вершы «У выгнаньне»:

«Бывайце, любыя
Загоны Беларусі!
У выгнаньне еду я,
мой любы, родны край...
Апошні раз на нівы падзіўлюся,
Скажу апошняе —
«Радзімыя, бывай!..»

Надоўга, а можа і назаўсёды, думаў паэт, за «апошнім касагорам» «прамільгнула Маці-Беларусь».

Пачаліся дні лягернага жыцьця, поўныя суму па Бацькаўшчыне, роспачы і адчаю, поўныя адначасова надзей на вызваленьне, інстынктыўна ўзьнікаўшых усё-ж ў падсьвядомасьці.

Але гэта толькі зманлівасьць, бо суровае жыцьцё сваёю няўмольнасьцю і чужацкай неспагадай тушыла гэтыя іскры сьветлага.

Успомніш Беларусь,
і кроў у жылах стыне...
Куды ня йдзеш —
з табой адна туга.
О, дружа любы мой,
як горка апастылў
мне край чужы
і дзікая тайга».

(«Лісты да сябра»)

Сьмерць уваходзіла ў свае правы і забірала тое, што ня мела сілы зносіць далей цяжар пакутаў катаржнага жыцьця. Дзень у дзень суровыя канвaіры праз бязьлітасныя завеі сібірскіх стэпаў гналі у рызманох шэрагі арыштантаў, якія сваім выглядам напаміналі здані. Пад пагрозай быць застрэленымі, корчачыся ад марозу, які апаліў іх твары, яны схіляліся з прыладамі, каб пракласьці ў цяжкіх прыродных умовах чыгунку. Тое, што не зрабілі сталінскія камсамольцы, зробяць, бязумоўна, закатаваныя нявольнікі. Гэта нават ня тое, аб чым пісаў Някрасаў у сваёй «Жалезнай дарозе» ,гэта нешта найбольш жудаснае і крывавае. Пад кожнай шпалай гэтай чыгункі ляжаць косьці катаржан і падтрымліваюць сабой абпырсканыя крывёй рэйкі, па якіх бясьпечна і плаўна у мяккіх вагонах езьдзяць савецкія дзяржыморды, хвалячы ініцыятыву савецкіх грамадзян. У другім «Лісьце да сябры» Лебяда з мастацкай пераканаўчасьцю і канцэнтраванасьцю, ад якой вее жудаснай жыцьцёвай праўдай, разгарнуў малюнак гэтага зьявішча:

«Ты чуў нярад
Чыгунку за Байкалам,
ды мо' ня чуў пра зьдзекі і прымус:
бо тут цяпер,
амаль пад кожнай шпалай
ляжыць замучаны
ў выгнаньні беларус».

Сапраўды, трэба было мець падзвы[illegible]йную занятасьць і ўпартасьць, вялікае сэрца і мужнасьць, каб не згарэць у бязсільлі перад так цяжка склаўшымся жыцьцём.

«Дагару душою
нават на прадвесьні,
бо ўкралі сэрца
цесныя муры.
Дагару—завяну,
не прапеўшы песьні,
разгубляўшы песьні
рана на зары».

(«Адцьвітаюць ружы»)

Думкі аб пакінутым у родным краі, аб тым што так дорага і блізка сэрцу паэта, не пакідаюць ні на хвіліну. Якой прастатой і ў тойжа час пяшчотай і замілаванасьцю вее ад вершу «Разьвітаньне з маленькай дачкою». Гэта бадай найлепшы і задушэўнейшы верш — гімн таму, што народжана.

«Гляджу я з роспаччу
у вочы дарагія,—
шкада мне іх—
маленства праміне.
...Алеся любая,
надыйдзе час — другія
Табе нярaз раскажуць
пра мяне».

Гэта сказана так чалавечна, і проста, што, здаецца, нельга лепш сказаць. Гэтыя словы паэта спраўдзіліся. Сягоньня мы можам расказаць нярaз аб тым, што пераж[ы]та многімі такімі, як Тодар Лебяда. Ды і сам паэт аб гэтым хвалюючa расказаў у сваім зборніку «Песьні выгнаньня», які зьяўляецца дакумантам гэтай трагэдыі. Зборнік вершаў «Песьні выгнаньня» — гэта кавалак сэрца, якое захавала сваю моц і жыцьцяздольнасьць. Калі трымаеш у руках зборнік «Песьні выгнаньня», уяўляецца — гэта не папера з чорнымі радкамі, а перажытае жыцьцё нахлынае з неаслабнай дзеючай сілай. Мастацкае ўзьдзейнічаньне, сіла гэтых песень — вялікая, у чым галоўная якасьць дадзенага зборніку.

КАСЬЦЮКОВІЦКІ.

Да нас пішуць

Вельмі паважаная Рэдакцыя!

Каб падзяліцца сваёй радасьцю з нашымі чытачамі, просім зьмясьціць у нашай роднай газэце наступнае: мы, бацькі, сабраўшыся на ўрачыстым сходзе ў нашай школе 28 траўня ўбачылі, што нашая школа красуе. Партрэты і сьпіскі выдатнікаў умешчаныя на відочным месцы, упрыгожаны зеленьню.

Народу сабралася шмат, бо з прычыны нядзелі былі бацькі і тых дзяцей, якія па розным прычынам не наведвалі школу.

Настаўнікам сп. І. Бурдукевічам прачытаны былі ацэнкі з навучаньня з пачатку і канца навучальнага году. Мы з вялікім зацікаўленьнем выслухалі, якая вялікая розьніца паміж пачаткам і канцом у навуцы.

Вачам і вушам нашым ня верыцца, што пры адсутнасьці патрэбных падручнікаў, а толькі пры дапамозе «Новай Дарогі» наш няўтомны кіраўнік змог навучыць дзяцей, бо вынікі аказаліся вельмі добрыя.

З [illegible] нашаму настаўніку сп. І. Бурдукевічу ад імя ўсіх бацькоў складаем шчырую падзяку і жадаем яму ад Бога добрага здароўя і сілы для выхоўваньня нашай моладзі ў патрыятычна-нацыянальным духу, усьведамляючы, што наша мова ня мужыцкая, як нашы ворагі нам казалі.. Горача запрашаем яго папрацаваць на гэтай ніве і ў наступным годзе, а Беларускае Аб'еднаньне просім даць яму патрэбных памочнікаў.

Даем ганаровае слова, што ў наступным годзе дзеці ўсе, як адзін, будуць наведваць сваю родную школу.

Нашы дзеці так палюбілі свайго настаўніка, каторы ніводнага вучня не пакрыўдзіў, хаця быў станоўчы і вымагальны ў навуцы, а так змог схіліць да сябе дзяцей.

За гэта наш нястомны выхаваўца заслугоўвае на агульную пашану і шчырую падзяку як ад дзяцей, так і бацькоў нашае вёскі.

Жыве Беларусь!

Сяляне вёскі Рудзевічы

29.5.1944 г.

Абвесткі

Беласток, 9.6.1944 г.

Да ўсіх Казакоў!

На падставе выдадзенага закліку гэнэрала Краснова да ўсіх казакоў, паводле якога кожны з іх да 60 гадоў свайго жыцьця, які прайшоў ваенную службу, павінен ахвяраваць свае сілы Нямеччыне для барацьбы супроць бальшавізму, прашу ўсіх членаў ранейшых казачых аддзелаў, якія цяпер пражываюць у Беластоцкай Акрузе, замэльдавацца ў канцылярыі Самааховы Службы Бясьпечнасьці, Беласток, Франкфуртская вул. 9., 18 чэрвеня 1944 ад 8 да 10 гадзіны, прыносячы з сабою адпаведныя дакуманты.

Падрабязьнейшыя інфармацыі будуць пададзены на месцы.

Працадаўцы забавязваюцца працуючым у іх казакам даць ім на час муштраў водпуск.

З даручэньня Камандора Паліцыі
і Службы Бясьпечнасьці
на Беластоцкую Акругу
падп. Кляйн
SS-Обэрштурмфюрэр

Даводзіцца да ведама беларусоў, якія маюць незаконччаную мэдычную асьвету і жадаюць закончыць яе, што ў Вільні працуе Беларускі Мэдычны Інстытут, які прыймае заявы на II і III курсы.

Жадаючыя павінны якнайхутчэй падаць заявы з дакумантамі на адрас: Вільня, вуль. Гэдыміна, 4., Беларускі Нацыянальны Камітэт.

Пачатак занятнаў 1 ліпеня 1944 г.

Сельская гаспадарка

Аб уборцы сена

Сена ёсьць асноўны корм для рагатай жывёлы і коняй узімку. Таму бязумоўна павінны быць скошаны ўсе сенажаці, каб ня толькі змагчы цалкам выканаць усе дастаўкі і атрымаць за гэта каштоўныя прэміі, але каб мець дастаткова корму для уласнай жывёлы. Вартасьць сена і яго значэньне для дасягненьня найлепшых вынікаў пры корме ім залежыць ад яго якасьці. Чым больш багатым на бялкі будзе сена, тым лепшыя вынікі дасьць харчаваньне ім. Вартасьць сена як корму залежыць ад расьлінаў, з якіх яно складаецца, гэтаксама і ад часу сенакосу. Паколькі найперш трэба захаваць у сене найбольш бялкоў, трэба праводзіць сваечасова сенакос. Сенакос павінен пачынацца ад пачатку цьвіценьня траў. Таксама пры пачатку цьвіценьня скашваецца люцэрна, чырвоная канюшына і звычайная канюшына. Малады расьліны маюць найбольш спажыўных рэчываў. У старых расьлін дзеравянее сьцябло і лісты часткова аддаюць выпрацаваныя спажыўныя рэчывы сьцяблу і карэньням. Частка лістоў жаўцее, робіцца цьвёрдымі і трацiцца пры сенакосе.

Калі пры больш позьнім сенакосе можна атрымаць больш сена, дык яно больш беднае спажыўнымі рэчывамі. Вартасьць сена вырашаецца не ягонай колькасьцю, але колькасьцю спажыўных рэчываў, якія адны уплываюць на колькасьць малака, цяглавую сілу і здароўе жывёлы.

Пры сенакосе вялікае значэньне маюць прылады да працы. Там дзе ёсьць касілкі, іх неабходна абавязкава скарыстаць, бо яны палягчаюць працу і лепш яе выконваюць. Таксама палягчаецца сенакос праз старанны догляд за сенажацьцю.

Пры зарыхтоўцы сена перад ўсім трэба пазьбегнуць вялікіх стратаў, якія здараюцца праз абламваньне частак расьлін, што маюць шмат спажыўных рэчываў, праз вышчалачваньне апошніх, праз плесень і гніцьцё. Калі сена ляжыць тонкімі пластамі, дык трэба яго паварачваць некалькі разоў і толькі, калі добра высахне, складаецца ў большыя кучы. Расьліны сохнуць хутчэй, калі адразу-ж пасьля укосу яны раскідаюцца і потым некалькі разоў паварачваюцца.

Ніяк нельга застаўляць сена ляжаць раскінутым у часе расы і дажджу, бо яны беляць сена, бяруць у яго пах і вышчалачваюць спажыўныя рэчывы.. Таму увечары або перад дажджом сена зносіцца у большыя кучы і раскідаецца пасьля расы і дажджу, калі паветра дастаткова сухое. У часе працяглага дажджу трэба час ад часу варушыць кучы, каб пазьбегнуць загніваньня сена.

Калі сена сухое, яно перавозіцца на сенавал або складаецца у скірды. Скірды ставяцца па магчымасьці у месцах, адкуль заўсёды можна яго вывезьці. Дзе сенажаці заліваюцца вадой, там скірды трэба ставіць вышэй над зям-

Штогод праз позьні сенакос трацiцца шмат сена. Калі гэта нельга пазьбегнуць цалкам, дык трэба страты па магчымасьці абмежаваць.

У гэтым годзе патрэбна ня толькі скасіць усе сенажаці, але праз сваечасовы сенакос і старанную ўборку атрымаць добрае, спажыўное сена.

З КРАЯВІДАЎ БЕЛАСТОЧЧЫНЫ

Хараство лета ў вёсцы.

Herausgeber: Weißruthenische Vereinigung in Bialystok, Gotthardstr. 1. Tel. 253. Verantwortlich für den Text: Theodor Iliaschewitsch.

Выдавецтва: Беларускае Аб'еднаньне ў Беластоку, вул. Готтгарда № 1, тэл. 253. Адказны за зьмест: Хведар Ільяшэвіч.